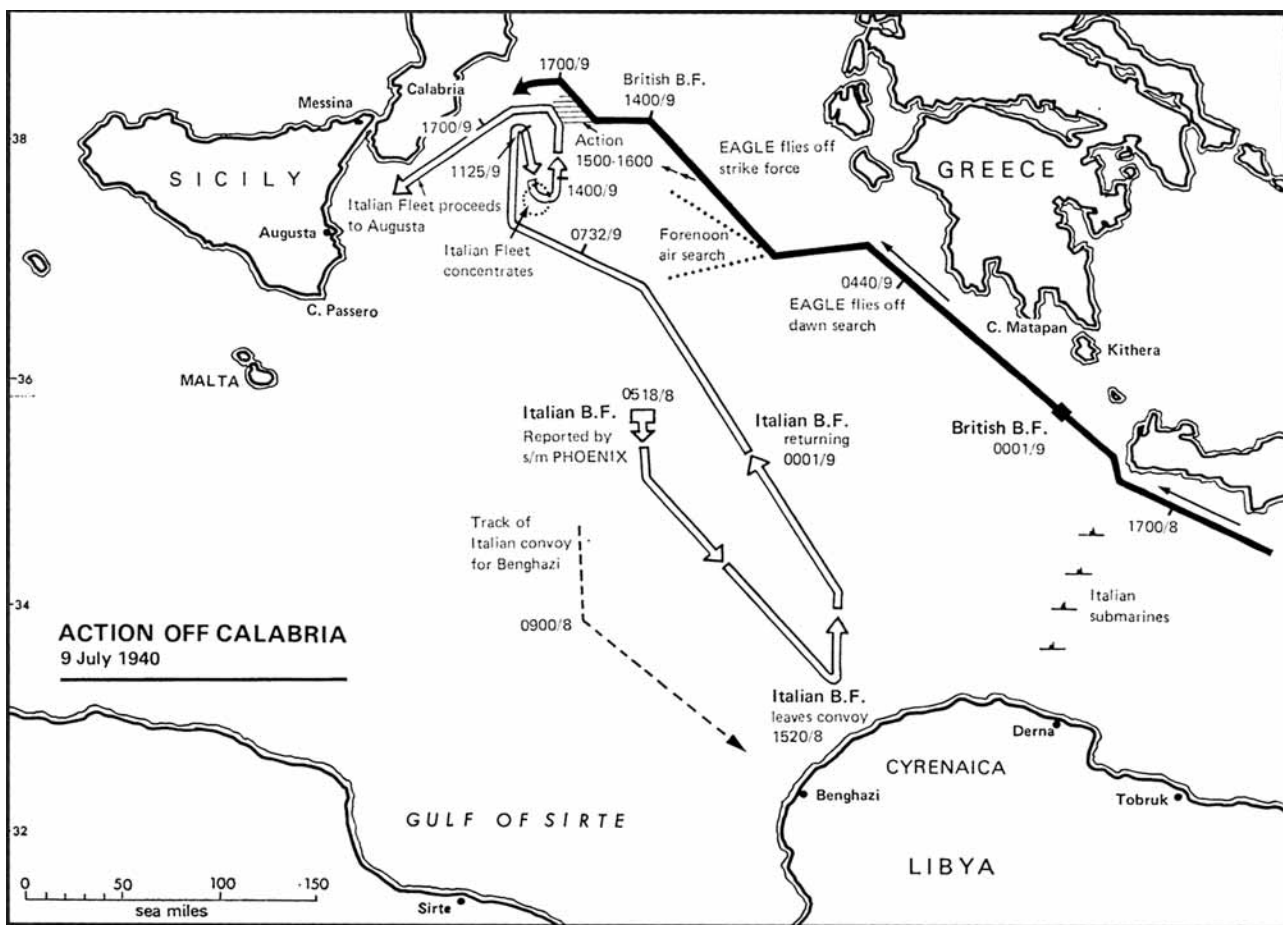

Η ναυμαχία της Καλαβρίας

του Αντιναύαρχου (εα) Ξενοφώντα Μαυρογιάννη ΠΝ

ΧΑΡΤΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΑΛΩΝ ΣΤΟΛΩΝ.

Ιούνιος 1940. Η Πολωνία, Νορβηγία, Δανία, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο έχουν καταληφθεί από τις δυνάμεις της χιτλερικής Γερμανίας. Ο κεραυνοβόλος πόλεμος των Γερμανών έχει καταπλήξει τους πάντες.

Ο πρωθυπουργός της Βρετανίας Τσάμπερλεν μετά από συγκλονιστική συζήτηση στις 7 Μαΐου στη Βουλή των Κοινοτήτων για την ήττα στη Νορβηγία αναγκάζεται να παραιτηθεί. Ο βουλευτής των Τόρυδων Λέο Εϊμερυ θα πεί: «Εμείνατε εδώ πάρα πολύ καιρό, σε σχέση με το καλό που έχετε κάνει. Για όνομα του Θεού, φύγετε...». Πρωθυπουργός αναλαμβάνει ο Τσώρτσιλ, παρά τις αντιθέσεις και τους διαταγμούς ορισμένων.

Από τις 30 Μαΐου-4 Ιουνίου η εποποιία της Δουγκέρκης με χίλια μύρια βάσανα σώζει το εκστρατευτικό σώμα, 335.000 Βρετανούς και Γάλλους στρατιώτες. Τερματίζεται η συμμαχική

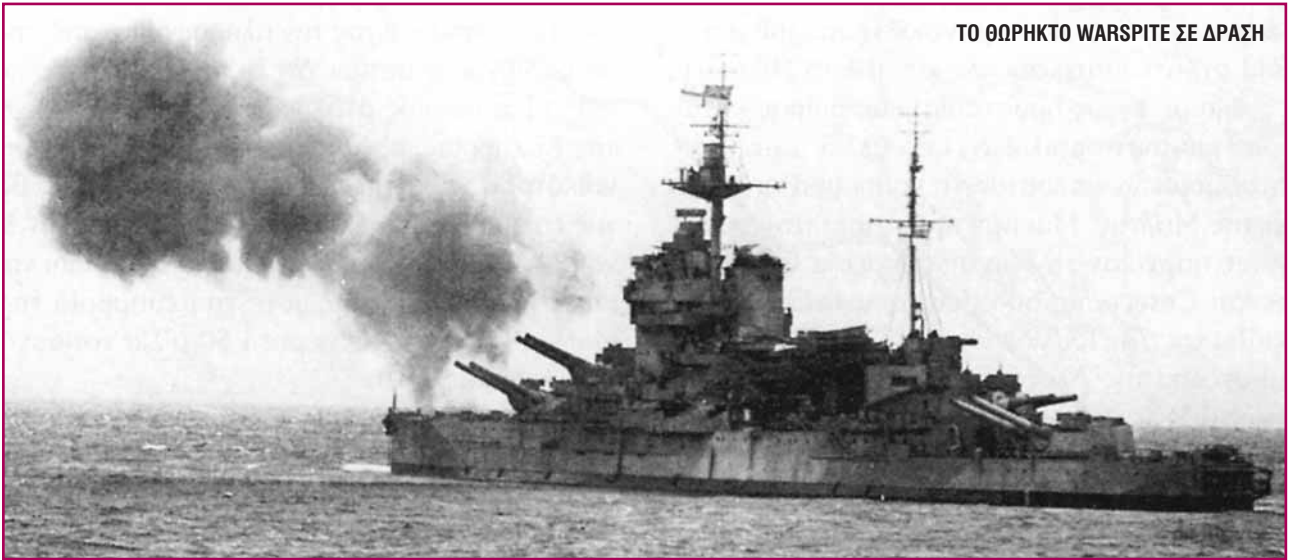
αντίσταση στη Φλάνδρα. Στις 10 Ιουνίου οι Γερμανοί διαβαίνουν το Σηκούάνα, η γαλλική κυβέρνηση εγκαταλείπει το Παρίσι και εγκαθίσταται στην Τούρ. Η Γαλλία ψυχοραγεί και η συνθηκολόγηση είναι πλέον θέμα ημερών.

Την ημέρα αυτή διάλεξε ο Μουσολίνι για να κηρύξει τον πόλεμο εναντίον της καταρρέουσας Γαλλίας και της Βρετανίας που βρισκόταν υπό τον άμεσο κίνδυνο της γερμανικής εισβολής. Στις 25 Ιουνίου διατάσσεται κατάπαυση των εχθροπραξιών σε όλα τα μέτωπα της Γαλλίας και στις 2 Ιουλίου ο Πεταίν εγκαθιστά την κυβέρνησή του στο Βισύ.

Μετά την πτώση της Γαλλίας ο πόλεμος έφθανε σε ένα δραματικό αποκορύφωμα. Ο Χίτλερ είναι ο αδιαφιλονίκητος κυρίαρχος στην Ευρώπη. Η γερμανική πολεμική μηχανή έχει φθάσει στο απόγειο της ισχύος της και σκορπιά παντού το δέος του ακατανίκητου.

Η ναυτική κατάσταση στη Μεσόγειο και τα σχέδια δράσης των δύο στόλων

Μέχρι τη στιγμή που κατέρρευσε η Γαλλία το ναυτικό έλεγχο της Μεσογείου είχαν ο βρετανικός και γαλλικός στόλος. Ο κύριος όγκος του βρετανικού στόλου αποτελούμενος από 4 θωρηκτά (Warspite, Malaya, Royal Sovereign, Ramilles), 1 αεροπλανοφόρο (Eagle), 9 καταδρομικά, 22 αντιτορπιλικά, 12 υποβρύχια και στολίσκο τορπιλακάτων βρισκόταν στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου με βάση την Αλεξάνδρεια, η οποία όμως είχε πολλές ελλείψεις για να μπορέσει να ανταποκριθεί στον προορισμό της. Εκεί εκινείτο και μέρος του γαλλικού στόλου - 1 θωρηκτό, 4 καταδρομικά, 3 αντιτορπιλικά - η συνεργασία των οποίων όμως διεκόπη την 24η Ιουνίου με τη συνθηκολόγηση της Γαλλίας. Μία μικρή βρετανική δύναμη καταδρομικών και αντιτορπιλικών επιτηρούσε

τα στενά του Γιβραλτάρ. Από τον Ιούλιο του 1939 στην αρχηγία του βρετανικού στόλου της Μεσογείου είχε αναλάβει ο αντιναύαρχος Andrew Browne Cunningham, ο επονομαζόμενος ABC, ικανότατος αξιωματικός μάεστρος του ναυτικού πολέμου που μερικοί κριτικοί τον θεωρούν ως το μεγαλύτερο Βρετανό ναύαρχο, μετά τον Νέλσωνα.

Μετά την πτώση της Γαλλίας ο στόλος της αχρηστεύθηκε και η είσοδος της Ιταλίας στον πόλεμο δημιούργησε σοβαρό κίνδυνο για τη Μεσόγειο λόγω του ισχυρού της στόλου - 6 θωρηκτά, 8 βαρέα καταδρομικά, 26 ελαφρά καταδρομικά, 61 αντιτορπιλικά, 69 τορπιλοβόλα, 119 υποβρύχια - και της πολυάριθμης αεροπορίας της.

Στα τέλη Ιουνίου η διαμορφωθείσα κατάσταση ήταν τόσο σοβαρή ώστε το Βρετανικό Ναυαρχείο προς στιγμή σκέφθηκε να εγκαταλείψει την Ανατολική Μεσόγειο χάνοντας έτσι και τη Μάλτα και να συγκεντρώσει όλη του τη δύναμη στο Γιβραλτάρ. Ψυχραιμότερες όμως σκέψεις οδήγησαν στην εγκατάλειψη αυτού του σχεδίου και ο κύριος όγκος του στόλου της Μεσογείου παρέμεινε στην Αλεξάνδρεια ενώ μία μικρή δύναμη στο Γιβραλτάρ. Οι Βρετανοί αποφάσισαν να διατηρήσουν τον έλεγχο της Μεσογείου πολυμώντας από τα δύο άκρα της.

Ο αρχικός σκοπός ενεργείας του ναύαρχου Cunningham -όπως αναφέρει στα απομνημονεύματά του «A sailor's Odyssey»- ήταν η εξασφάλιση των συγκοινωνιών στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο και η διακοπή του ανεφοδιασμού της Δωδεκανήσου που θεωρούσε επιβεβλημένη για να

εξουδετερωθούν οι εκεί ιταλικές ναυτικές δυνάμεις, γεγονός που θα διευκόλυνε την Τουρκία να μπει στον πόλεμο στο πλευρό της Βρετανίας. Προετίθετο δε να εκτελέσει και μία επιθετική έρευνα με τις βαριές μονάδες στην Κεντρική Μεσόγειο, πιστεύοντας ότι εάν ο ιταλικός στόλος edέχτο τη μάχη, οι δυνάμεις του θα μπορούσαν να αντεπεξέλθουν νικηφόρα. Παράλληλα θα εγκαθίσταντο περιπολίες υποβρυχίων σε κομβικά σημεία και θα αναλαμβάνονταν επιχειρήσεις δίωξης εχθρικών υποβρυχίων νότια της Κρήτης και στις εκατέρωθεν αυτής προσβάσεις στο Αιγαίο. Θα καταλάμβανε τη Σούδα, εφόσον η Ιταλία θα επιτίθετο κατά της Ελλάδας και κάθε εχθρική ενέργεια κατά της Μάλτας, η οποία σημειωτέον ουδεμία αντιαεροπορική προστασία διέθετε ή αλλού, θα αντιμετωπιζόταν με ισχυρές ναυτικές δυνάμεις. Προς το σχέδιο αυτό το Βρετανικό Ναυαρχείο αρχικά διεφώνησε διότι θεώρησε ότι ο ναύαρχος ακολουθούσε αμυντική τακτική, αλλά κατόπιν εξηγήσεων που δόθηκαν από τον ίδιο το ενέκρινε και η έκβαση των επιχειρήσεων απέδειξε ότι η τακτική του Ναυάρχου όχι μόνο δεν ήταν αμυντική, αλλά αντίθετα διαπνεόταν από επιθετικό πνεύμα.

Η είσοδος της Ιταλίας στον πόλεμο (10 Ιουνίου 1940) βρήκε το Ιταλικό Ναυτικό όχι τελείως έτοιμο καθόσον το εντατικό πρόγραμμα ναυπηγήσεων του Μεσοπολέμου προεβλέπετο να ολοκληρωθεί το 1942. Ως πλοία μάχης προβλέπονταν τέσσερα θωρηκτά κλάσης Littorio (Littorio, Impero, Roma, Vittorio Veneto) των 45.000 τόνων, με 9 πυροβόλα 15 ιν. (380 χιλ.),

Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΚΑΝΙΓΚΑΜ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΩΡΗΚΤΟΥ WARSPITE

ταχύτητας 30 κόμβων και τέσσερα παλαιά εκ των οποίων δύο κλάσης Cavour (Conte de Cavour, Giulio Cesare) και δύο κλάσης Doria (Andrea Doria, Gaio Guilio) των 29.000 τόνων περίπου, ταχύτητας 28 κόμβων, με 10 πυρ. 12 ιν. (305 χιλ.) με τον εκσυγχρονισμό που υφίσταντο. Έτσι με την είσοδο στον πόλεμο το Ναυτικό βρέθηκε

Ο ΝΑΥΑΡΧΟΣ DOMENICO CAVAGNARI (ΚΑΒΑΝΙΑΡΗ), ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΟΥ ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΓΕΝ ΚΑΙ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΝΑΥΤΙΚΟΥ

μόνο τριών μηνών. Οι Ιταλοί όμως είχαν επιτύχει να τηρούν σε αμφιβολία τους Βρετανούς για τον πραγματικό αριθμό των ετοιμοπόλεμων πλοίων τους, όπως φαίνεται και από τα απομνημονεύματα του Cunningham και πίστευαν ότι ο Ιταλικός Στόλος αριθμούσε περίπου στα πλοία που προαναφέρθηκαν.

Το Ιταλικό Ναυτικό στερείτο επίσης και του αεροπορικού βραχίονα ως οργανικού στοιχείου και ως εκ τούτου η κατά θάλασσα αναγνώριση, η προστασία των φιλίων δυνάμεων και οι επιθετικές ενέργειες κατά των εχθρικών δυνάμεων γίνονταν τη αιτήσεσι από την Αεροπορία. Το Ναυτικό είχε δημιουργήσει κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ναυτική αεροπορία η οποία όμως καταργήθηκε το 1923 όταν ιδρύθηκε η Ιταλική Αεροπορία. Τούτο στοίχισε στο Ιταλικό Ναυτικό κατά

μπει στον πόλεμο γνωστοποιώντας ότι αυτός θα διεξήγετο αμυντικά στην ξηρά και επιθετικά στη θάλασσα και τον αέρα, ο αρχηγός του ΓΕΝ, ναύαρχος Cavagnari, ανέφερε ότι υπό τις κρατούσε συνθήκες δεν ήταν δυνατός επιθετικός κατά θάλασσα πόλεμος και κατόπιν αυτού δεν ήταν δικαιολογημένη η εξ ιδίας πρωτοβουλίας είσοδος της Ιταλίας στον πόλεμο εάν επρόκειτο να περιορισθεί σε άμυνα. Ο Μουσολίνι έκανε όμως το ίδιο σφάλμα με τον Χίτλερ και μπήκε στον πόλεμο μη εισακούοντας τις εισηγήσεις του Ναυτικού, το οποίο δεν ήταν ακόμα έτοιμο.

Το γενικό σχέδιο δράσης της Ανωτάτης Διοίκησης του Ναυτικού (Supermarina) προέβλεπε οι ναυτικές δυνάμεις να παραμένουν συγκεντρωμένες για επίτευξη της μέγιστης επιθετικής και αμυντικής ισχύος. Συνεπώς δεν θα

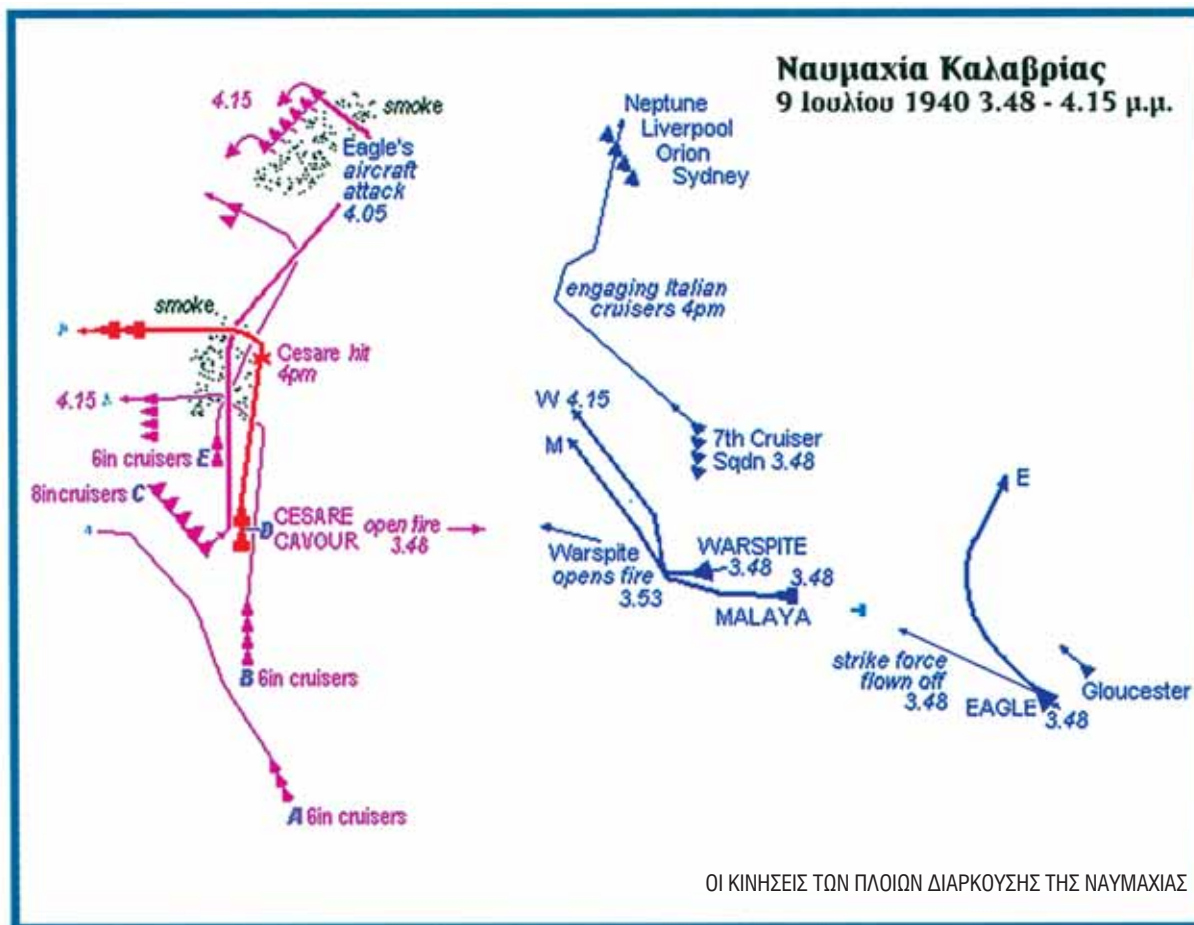
μόνο με δύο θωρηκτά στην υπηρεσία (Cavour, Cesare). Η ναυπήγηση των Littorio και Veneto και ο εκσυγχρονισμός των Guilio και Doria συνεχιζόταν, το Roma θα τελείωνε μετά διετία και το Imperio μετά τριετία (τελικά εγκαταλείφθηκε η ολοκλήρωσή του). Επίσης βρίσκονταν υπό κατασκευή δώδεκα ελαφρά καταδρομικά, αριθμός αντιτορπιλικών, υποβρυχίων και άλλων μικρότερων μονάδων. Από πλευράς καταδρομικών βρίσκονταν σε υπηρεσία δεκαεννέα μονάδες. Όλα αυτά λόγω του ότι ο Μουσολίνι διακατείχετο από την έμμονη ιδέα ότι οι εχθροπραξίες θα ήταν διάρκειας

την έκβαση του κατά θάλασσα πολέμου, διότι παρότι δεν μπορούσε να έχει εν τόπω και χρόνω το αεροπορικό στοιχείο που απαιτείτο, είχε συγχρόνως παραμεληθεί από την Αεροπορία και η κατασκευή τορπιλοπλάνων, παρόλο που το Ναυτικό είχε αναπτύξει ειδικό τύπο τορπίλης δυνάμενης να εκσφενδονισθεί από ύψος 100 μέτρων από αεροπλάνα με ταχύτητα 300 χλμ. Μόνο κατά τη διάρκεια του πολέμου η Αεροπορία αποφάσισε τη χρησιμοποίηση τορπιλοπλάνων.

Όταν τον Απρίλιο του 1940 ο Μουσολίνι ανακοίνωσε στους Αρχηγούς των Επιτελείων την πρόθεσή του να

μετείχαν σε αποστολές προστασίας νηοπομπών πλην εξαιρετικών περιπτώσεων. Ο ανεφοδιασμός της Λιβύης θα εγκαταλείπετο, εφ' όσον η Γαλλία θα ήταν εχθρική. Όταν όμως κηρύχθηκε ο πόλεμος το Ιταλικό Ναυτικό υποχρεώθηκε σε ενέργειες τελείως αντίθετες από τις προσχεδιασθείσες.

Επικεφαλής της Supermarina ήταν ο αρχηγός του ΓΕΝ ο οποίος εκτελούσε συγχρόνως και χρέη Υφυπουργού, φέροντας όλο το βάρος της τρέχουσας υπηρεσίας του Υπουργείου. Η στρατηγική, η σύνταξη των σχεδίων, η διάθεση των δυνάμεων, ανήκαν στη Supermarina με τους κατά θάλασσα

διοικητές να έχουν μόνο την τακτική διεύθυνση των επιχειρήσεων γεγονός που περιόριζε τις ενέργειές τους εν αντιθέσει με το Βρετανό Αρχηγό του Στόλου της Μεσογείου που είχε πλήρη ελευθερία κινήσεων.

Στις αρχές του πολέμου τα ιταλικά πλοία ήταν διεσπαρμένα στις βάσεις κυρίως μεταξύ Νεαπόλεως και Τάραντα με μερικά καταδρομικά σε λιμάνια της Σικελίας. Τα υποβρύχια και οι τορπιλάκατοι παρέμεναν στις βάσεις της άνω Τηρρηνικής. Στις προκεχωρημένες βάσεις Τομπρούκ (Λιβύη) και Λέρου (Δωδεκάνησα) βρίσκονταν μόνο ελαφρές μονάδες. Η βάση της Μασσάουα (Ερυθρά θάλασσα) είχε αντιτορπιλικά, υποβρύχια και τορπιλάκατους. Βλέπουμε δηλαδή ότι οι κύριες δυνάμεις του στόλου παρέμεναν συγκεντρωμένες στην Κεντρική Μεσόγειο, ενώ οι λοιπές ήταν διεσπαρμένες σε περιφερειακές θέσεις σε αμυντικό κυρίως ρόλο.

Η ναυμαχία της Καλαβρίας

Στις 6 Ιουλίου 1940 μία σημαντική νηοπομπή μεταφέρουσα στρατεύματα απέπλευσε από τη Νεάπολη για Βεγγάζη με εγγύς προστασία μιάς μοίρας

καταδρομικών και αντιτορπιλικών, ενώ άλλες τρεις μοίρες καταδρομικών κάλυπταν τη νηοπομπή από την πλευρά της Μάλτας. Μακράν προστασία στις δυνάμεις αυτές παρείχαν τα δύο σε υπηρεσία θωρηκτά, Cavour και Cesare, με δύο μοίρες καταδρομικών.

Το βράδυ της 7ης Ιουλίου ισχυρή δύναμη του βρετανικού στόλου της Αλεξάνδρειας περιλαμβάνουσα τα θωρηκτά Warspite, Malaya και Royal Sovereign, το αεροπλανοφόρο Eagle, πέντε καταδρομικά και δεκαεπτά αντιτορπιλικά, απέπλευσε από την Αλεξάνδρεια για Μάλτα για να συνοδεύσει από εκεί στην Αλεξάνδρεια δύο νηοπομπές συγχρόνως, μία ταχεία και μία βραδεία.

Η αποστολή και των δύο στόλων ήταν η έγκαιρη και ασφαλής άφιξη των νηοπομπών στους λιμένες προορισμού τους.

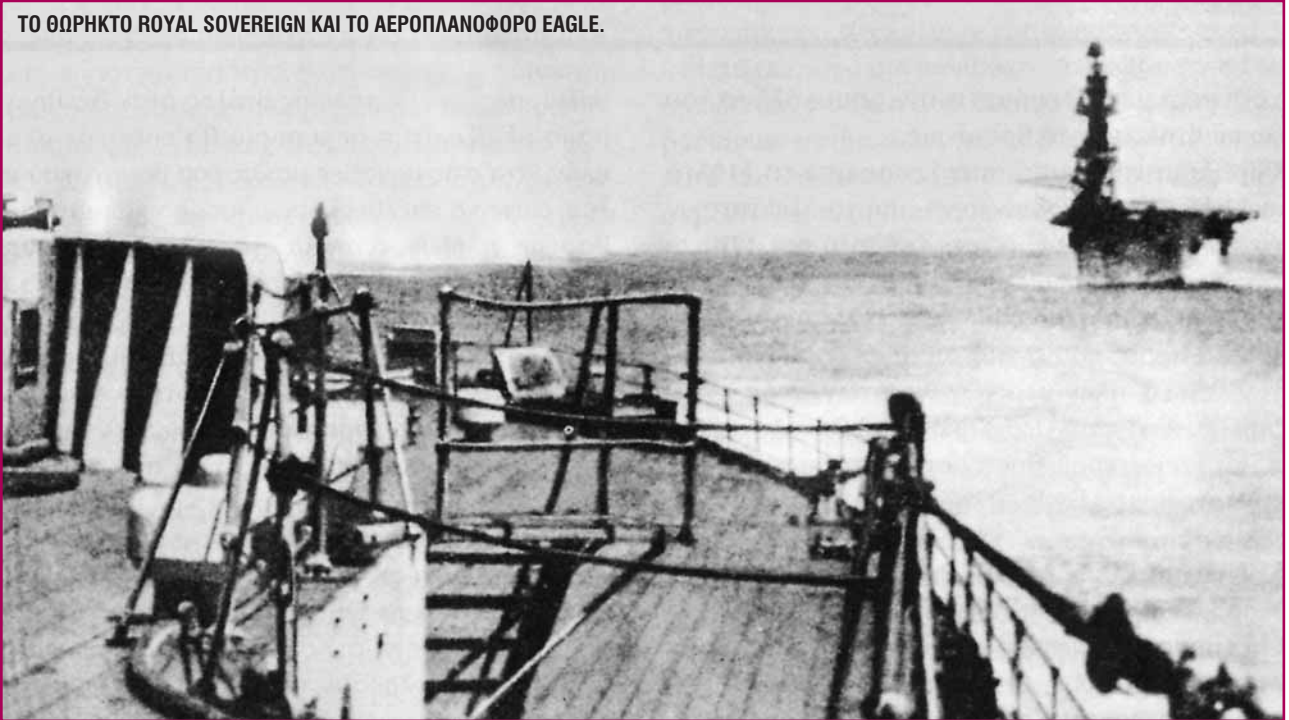
Η Supermarina είχε ευθύς αμέσως την πληροφορία για τον απόπλου και την κατεύθυνση του βρετανικού στόλου από ιταλικό υποβρύχιο το οποίο το βράδυ της 7ης Ιουλίου επιτέθηκε ανεπιτυχώς κατά της βρετανικής δύναμης λίγο μετά τον απόπλου. Το πρωί της επομένης, ελάμβανε την

πληροφορία ότι ισχυρή βρετανική δύναμη έπλεε από Γιβραλτάρ προς ανατολάς. Επί του πρακτέου δεν υπήρξε ουδεμία ταλάντευση στην Ανωτέρα Ιταλική Διοίκηση. Αποφασίσθηκε συγκέντρωση των δυνάμεών της στην Κεντρική Μεσόγειο για προστασία της νηοπομπής και προσβολή της βρετανικής δύναμης που προσεγγίζει από την Αλεξάνδρεια πριν συνενωθεί με αυτήν που ερχόταν από το Γιβραλτάρ. Η δεύτερη υπέθεσαν ότι ενεργούσε σε παραπλανητικό ρόλο και την αντιμετώπισή της άφησαν στα υποβρύχια και τα αεροσκάφη.

Υπήρχε η εκτίμηση ότι με τη συνδρομή της Αεροπορίας θα επιφέρονταν μερικά πλήγματα κατά των βρετανικών θωρηκτών που προέρχονταν από την Αλεξάνδρεια για να αποκατασταθεί η ισορροπία στις βαριές μονάδες των δύο στόλων.

Συγχρόνως με την πληροφορία που ελάμβανε το πρωί της 8ης Ιουλίου η Supermarina για τον πλου του βρετανικού στόλου προς δυμάς, ο ναύαρχος Cunningham επί του Warspite, κατόπιν αναφοράς υποβρυχίου, πληροφορείτο και αυτός για την παρουσία δύο εχθρικών θωρηκτών και τεσσά-

ΤΟ ΘΩΡΗΚΤΟ ROYAL SOVEREIGN ΚΑΙ ΤΟ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟΦΟΡΟ EAGLE.

ΤΟ ΘΩΡΗΚΤΟ GIULIO CESARE

ρων αντιτορπιλικών περί τα 200 μίλια ανατολικά της Μάλτας με πορεία προς Νότο. Εκτιμώντας ορθά ότι η δύναμη αυτή συνοδεύει νηοπομπή πλέουσα προς Λιβύη, διέταξε την απογύωση αερακάτου από τη Μάλτα για τήρηση επαφής και διαβίβαση αναφορών εχθρού. Το απόγευμα της ίδιας ημέρας η αεράκατος έδωσε την πλήρη σύνθεση της εχθρικής δύναμης (δύο θωρηκτά, έξη καταδρομικά, επτά αντιτορπιικά) η οποία βρισκόταν περί τα 100 μίλια βορειοδυτικά της Βεγγάζης πλέουσα προς Νότο και η οποία μετά από λίγο ανέστρεψε προς Βορρά. Πράγματι ο ναύαρχος Campioni, αφού εκπλήρωσε την αποστολή του συνοδεύοντας τη νηοπομπή μέχρι τις προσβάσεις της Βεγγάζης, στις 15.00 της 8ης Ιουλίου ανέστρεψε κατευθυνόμενος προς συνάντηση της δύναμης του Cunningham, αναφέροντας σχετικά στη Supermarina. Αυτή έχοντας την πληροφορία, εξ υποκλοπής ραδιογραφημάτων, ότι τη μεσημβρία της επομένης ο βρε-

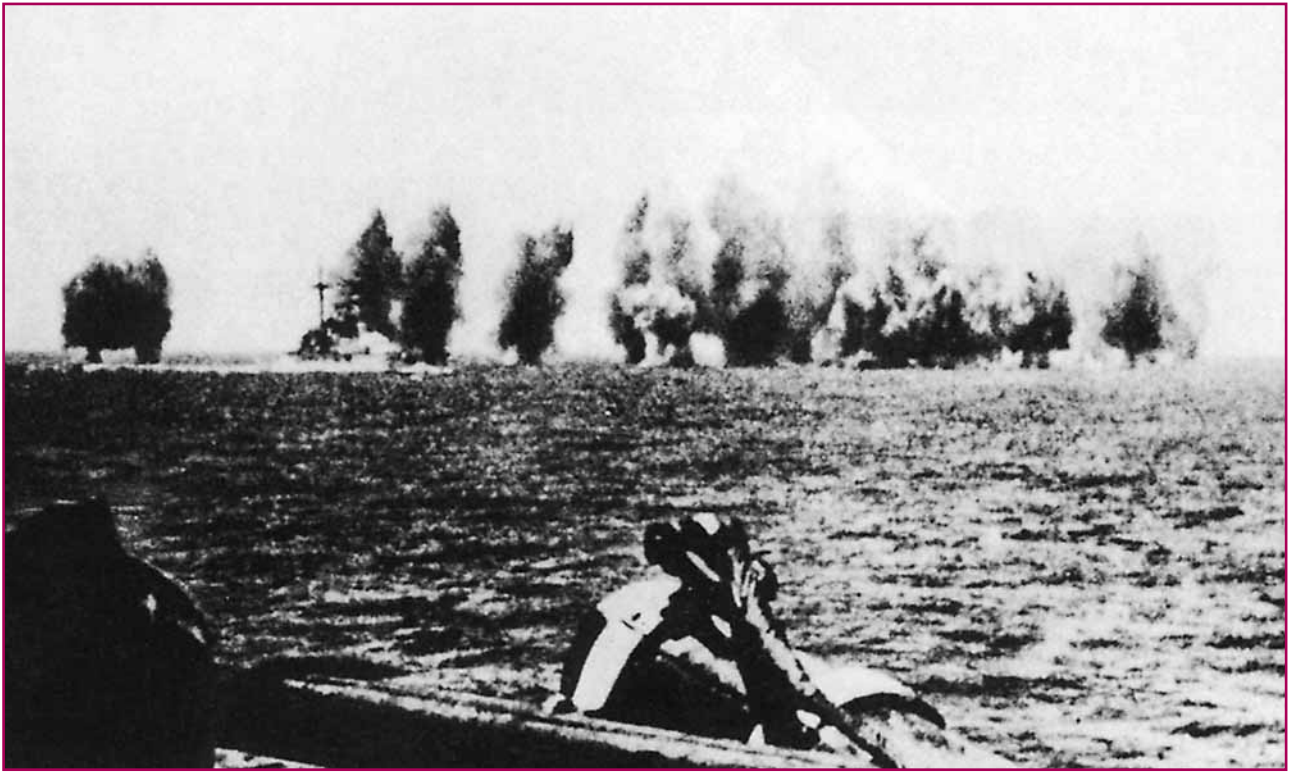
τανικός στόλος θα βρισκόταν στις ακτές της Καλαβρίας, προτίμησε η μάχη να δοθεί στα ευνοϊκότερα νερά της Καλαβρίας κοντά στις βάσεις της Ιταλικής Αεροπορίας, αντί στην Κυρηναϊκή. Διέταξε λοιπόν το ναύαρχο Campioni να ρυθμίσει τις κινήσεις του ώστε τη μεσημβρία της 9ης Ιουλίου να βρίσκεται περί το 50 μίλια νοτιοανατολικά της άκρας Στίλο.

Από την άλλη πλευρά ο ναύαρχος Cunningham εκτιμώντας την κατάσταση δεν θέλησε να αφήσει να του διαφύγει η ευκαιρία συνάντησης με τον ιταλικό στόλο.

Εγκαταλείποντας προσωρινά την αποστολή του, έλαβε πορεία προς Τάραντα πλέοντας πάση δυνάμει για να αναχαιτίσει τον εχθρό. Το πρωί της 9ης Ιουλίου ο Βρετανός ναύαρχος από αεροπορική αναγνώριση επληροφορείτο ότι τη 07.30 στην ευρύτερη περιοχή περί τα 50 μίλια από το ακρωτήριο Σπαρτιβέντο βρισκόνταν διεσπαρμένα δύο, τουλάχιστον, ιταλικά

θωρηκτά, δώδεκα καταδρομικά και πολλά αντιτορπιτικά. Το μεσημέρι οι δύο στόλοι απείχαν περί τα 90 μίλια πλησιάζοντας ο ένας τον άλλο με μεγάλη ταχύτητα. Ο βρετανικός διέθετε τρία θωρηκτά, ένα αεροπλανοφόρο, πέντε καταδρομικά (ουσιαστικά τέσσερα, γιατί το ένα είχε υποστεί βλάβη από αεροπορικό βομβαρδισμό) και δεκαεπτά αντιτορπιτικά. Ο ιταλικός διέθετε τα δύο παλαιά θωρηκτά, έξη βαρέα και δώδεκα ελαφρά καταδρομικά και εικοσιτέσσερα αντιτορπιτικά.

Την Ιταλική Ανωτάτη Διοίκηση προβλημάτιζε η δυσαναλογία δυνάμεων σε πλοία μάχης διότι τα τρία βρετανικά θωρηκτά διέθεταν 24 πυροβόλα των 15 ιντσών (381 χιλ.) έναντι 20 πυροβόλων των 12 ιντσών (305 χιλ.) των δύο ιταλικών τα οποία είχαν και ελαφρότερη θωράκιση. Αλλά και τον Cunningham απασχολούσε η πολύ σημαντική υπεροχή του εχθρού σε αριθμό και οπλισμό των καταδρομικών. Τα δικά του διέθεταν πυροβόλα των 6 ιν-

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΟ ΑΠΟ ΤΗ ΝΑΥΜΑΧΙΑ

τών (152 χιλ.) έναντι των πυροβόλων των 8 ιντσών (203 χιλ.) των βαρέων ιταλικών.

Ο Βρετανός ναύαρχος έχοντας συνεχείς αναφορές εχθρού αρχικά από την αεράκατο και στη συνέχεια από τα αναγνωριστικά του αεροπλανοφόρου Eagle και ενώ οι δύο στόλοι προσήγγιζαν αλλήλους, εξαπέλυσε επίθεση με τορπιλοπλάνα του Eagle χωρίς όμως αποτέλεσμα διότι τα ιταλικά πλοία εχείρισαν προς αποφυγήν. Εν τω μεταξύ τα βρετανικά καταδρομικά αποχωρίστηκαν από την κύρια δύναμη πλέοντας πάση δυνάμει για εντοπισμό του εχθρού, ακολουθούμενα για προστασία από τη ναυαρχίδα Warspite που διέθετε μεγαλύτερη ταχύτητα από τα άλλα δύο θωρηκτά.

Ο Ιταλός ναύαρχος, μη έχοντας καμία πληροφορία από αεροπορική αναγνώριση για τη θέση του εχθρού, αντιλήφθηκε την παρουσία του στην εγγύς περιοχή από την επίθεση των τορπιλοπλάνων. Διέταξε τότε μικρό αναγνωριστικό του στόλου να ερευνησει την περίεξ περιοχή με αποτέλεσμα να τον εντοπίσει σε απόσταση 80 μιλίων, οπότε έπλευσε εναντίον του.

Στις 15.00 της 9ης Ιουλίου υπήρξε οπτική επαφή των δύο στόλων αρχικά των καταδρομικών με τα ιταλικά να ανοίγουν πυρ από απόσταση 25.000

υαρδών και τα βρετανικά να ακολουθούν από τις 20.000 υάρδες. Τα βρετανικά πλοία βρέθηκαν αρχικά σε δυσχερή θέση, αλλά με επιδέξιους χειρισμούς του διοικητού, αντιναυάρχου Tovey, απαγκιστρώθηκαν με ελαφρές ζημιές μέχρι την άφιξη του Warspite που ακολουθούσε σε απόσταση 10 μιλίων. Προ του βρετανικού θωρηκτού τα ιταλικά καταδρομικά αποχώρησαν, υπό την κάλυψη καπνοφράγματος.

Μετά από λίγο συνενώθηκαν με τη βρετανική ναυαρχίδα και τα άλλα δύο θωρηκτά και περί τη 15.53 βρέθηκαν αντιμέτωπα με τα δύο ιταλικά θωρηκτά κατά των οποίων άνοιξαν πυρ από απόσταση 25.000 υαρδών. Μετά από επτά λεπτών ανταλλαγή πυρών η ιταλική ναυαρχίδα Guilio Cesare επλήγη από βλήμα των 15 ιντσών του Warspite με αποτέλεσμα να προκληθεί πυρκαγιά κάτω από το κατάστρωμα, να σβήσουν μερικοί λέβητες και η ταχύτητα από 26 κόμβους να ελαττωθεί στους 19 κόμβους. Το ιταλικό καταδρομικό Bolzano δέχθηκε επίσης τρία βλήματα χωρίς σοβαρές ζημιές. Τα ιταλικά θωρηκτά κατόπιν αυτού αποσύρθηκαν υπό την κάλυψη καπνοφράγματος των καταδρομικών, ενώ τα αντιτορπιλικά εκδήλωναν επίθεση - συνήθης τακτική για απαγκίστρωση των μονάδων μάχης - κατά των οποίων αντεπετέθηκαν

τα βρετανικά αντιτορπιλικά, χωρίς όμως κανένα αποτέλεσμα.

Η επόμενη φάση υπήρξε πολύ συγκεχυμένη διότι τίποτα δεν διακρινόταν ανάμεσα στους καπνούς. Ο ιταλικός στόλος αποχώρησε και ο Βρετανός ναύαρχος μη θέλοντας να διακινδυνεύσει τα βαρέα πλοία του διερχόμενος δια μέσου του καπνοφράγματος απομακρύνθηκε προς Μάλτα για εκπλήρωση της αρχικής του αποστολής. Έτσι τελείωσε η ναυμαχία αυτή η οποία αποτέλεσε την πρώτη συνάντηση των κύριων δυνάμεων των δύο αντίπαλων στόλων. Η εκατέρωθεν επιδίωξη όπως καταφερθεί κάρριο πλήγμα κατά των βαρέων μονάδων του αντιπάλου, δεν επέφερε κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Το βράδυ της 9ης Ιουλίου, απέπλευσε από τη Μάλτα η ταχεία νηοπομπή με τη συνοδεία τεσσάρων μόνων αντιτορπιλικών και έφθασε ασφαλώς στην Αλεξάνδρεια εκμεταλλευόμενη την απασχόληση του ιταλικού στόλου με το βρετανικό.

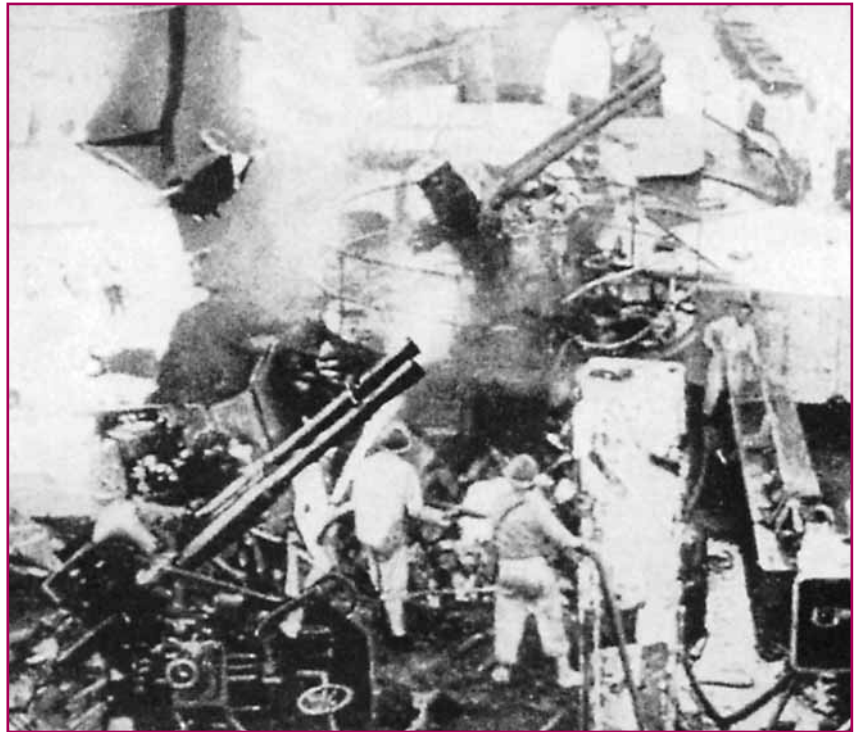
Η βραδεία νηοπομπή απέπλευσε από τη Μάλτα στις 11 Ιουλίου συνοδευόμενη από το πλειστο των δυνάμεων της Αλεξάνδρειας. Καθ' όλη την 11η και 12η του μηνός τα πλοία υπέστησαν σφοδρούς βομβαρδισμούς από αεροσκάφη της Ιταλικής Αεροπο-

ρίας από αεροδρόμια της Λιβύης, χωρίς να υποστούν ζημιές, πλην μερικών θυμάτων, ενός καταδρομικού. Ένα αναγνωριστικό και 2-3 ιταλικά βομβαρδιστικά καταρρίφθηκαν από καταδιωκτικά του αεροπλανοφόρου Eagle.

Παρατηρήσεις - Συμπεράσματα

Οι δύο ναύαρχοι εκπλήρωσαν την αποστολή τους και οι νηοπομπές αφίχθηκαν ασφαλώς στους λιμένες προορισμού τους. Δεν κατάφεραν όμως να επιφέρουν αποφασιστικό πλήγμα κατά των βαρέων μονάδων του αντιπάλου.

Η αποχώρηση του Ιταλικού Στόλου μόλις δέχθηκε το πρώτο πλήγμα η ναυαρχίδα του *Guilio Cesare* συζητήθηκε πολύ. Ο ναύαρχος *Cunningham* στα απομνημονεύματά του «*A sailor's Odyssey*» εκφράζεται απαξιωτικά λέγοντας ότι «τούτο (το πλήγμα) ήτο πολύ για τον Ιταλό ναύαρχο» (this was too much for the Italian Admiral). Η κρίση του αυτή είναι μάλλον πολύ αυστηρή. Ο ιταλικός στόλος όταν δέχθηκε τη μάχη ήλπιζε ότι η αεροπορία θα επέφερε μερικά πλήγματα στις μονάδες μάχης του βρετανικού στόλου, ώστε να επέλθει κάποια ισορροπία μεταξύ των βαρέων πλοίων, η οποία όμως δεν επιτεύχθηκε. Άξιο να μνημονευθεί είναι ότι τα ιταλικά πλοία δεν συνδέθηκαν καταδιωκτικά της Αεροπορίας για να τα προστατεύσουν από τις επιθέσεις των βρετανικών τορπιλοπλάνων. Το σπουδαιότερο όμως όλων είναι ότι ο Ιταλός ναύαρχος *Campioni* (σημειωτέον ότι ο *Cunningham*, όπως φαίνεται στα απομνημονεύματά του, νόμιζε ότι του ιταλικού στόλου ηγείτο ο ναύαρχος *Riccardi*), διακεκριμένος αξιωματικός με μεγάλη σύνεση, τη στιγμή εκείνη φαίνεται ότι στην απόφαση της αποχώρησης του στόλου του από το πεδίο της μάχης μέτρησε πολύ ότι τα δύο θωρηκτά αποτελούσαν τη μόνη κύρια δύναμη του ιταλικού στόλου εκτιμώντας ότι η μεγάλη υπεροχή σε καταδρομικά δεν ήταν επαρκής να τα προστατεύσει. Άποψη που δεν στερείται σωφροσύνης και λογικής, αλλά που πιθανόν να μη διακρίνει τις αποφάσεις των μεγάλων ναυάρχων της Ιστορίας. Η υπερβολική προσήλωση στις κατευθύνσεις που είχε λάβει από τη *Supermarina* πιθανώς να μην του επέτρεπαν να σκεφθεί διαφορετικά. Αντίθετα βλέπουμε την ελευθερία κινήσεων και την ανάπτυξη πρωτοβουλίας που είχε αφήσει το Βρετανικό Ναυαρχείο στον Αρχηγό του Βρετανικού Στόλου της Μεσο-

ΣΥΝΤΡΙΜΜΙΑ ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑ ΤΟΥ GIULIO CESARE ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ WARSPITE

γείου, ο οποίος έφθασε και στο σημείο μάλιστα να εγκαταλείψει προς στιγμήν την κύρια αποστολή του για να μη χάσει την ευκαιρία να συναντηθεί με τον αντίπαλο στόλο.

Η υφιστάμενη διαμάχη μεταξύ Ιταλικού Ναυτικού και Αεροπορίας οξύνθηκε ακόμη περισσότερο μετά τη ναυμαχία αυτή και το χάσμα μεταξύ τους έγινε μεγαλύτερο σε βάρος της απόδοσης και των δύο κλάδων. Οι αεροπόροι μιλούσαν για φανταστικές επιτυχίες, ενώ οι ναυτικοί ζητούσαν τώρα πλέον επίμονα τη δημιουργία ναυτικής αεροπορίας. Ο Ιταλός ναύαρχος δεν είχε καμία πληροφορία περί του εχθρού από αεροπορική αναγνώριση όπως επίσης κανένα ιταλικό καταδιωκτικό δεν εμφανίσθηκε για να προστατεύσει τα πλοία του, μολονότι η συμπλοκή έλαβε χώρα σε μικρή απόσταση από τις ιταλικές ακτές. Επιπλέον δε ιταλικά βομβαρδιστικά εκδήλωσαν, από σύγχυση, ανεπιτυχή επίθεση κατά φιλίων πλοίων. Τα ίδια ανεπιτυχή αποτελέσματα είχαν και οι επιθέσεις κατά της βρετανικής δύναμης που προσήγγιζε από το Γιβραλτάρ. Εν τούτοις ο Μουσσολίνι με τις φανταστικές αναφορές των αποτελεσμάτων των αεροπορικών επιθέσεων είχε σχηματίσει την εντύπωση ότι από τη δράση αυτή είχε εκμηδενισθεί το ήμισυ της βρετανικής ναυτικής δύναμης της Μεσογείου.

Αλλά και ο Βρετανός ναύαρχος δεν έμεινε καθόλου ικανοποιημένος από τα αποτελέσματα της ναυμαχίας, η οποία κατέδειξε αρκετές ελλείψεις του βρετανικού στόλου της Μεσογείου. Από τα τρία βρετανικά θωρηκτά μόνο το *Warspite* μπορούσε να βάλει από τις αποστάσεις που έβαλαν τα ιταλικά θωρηκτά και τα βαρέα καταδρομικά. Κατόπιν αυτού ζήτησε την ενίσχυση του στόλου με ένα επιπλέον θωρηκτό με πυροβόλα μεγάλου βεληνεκούς, ένα αεροπλανοφόρο που να διαθέτει καταδιωκτικά, καταδρομικά με πυροβόλα 8 ιντσών (203 χιλ.) καθώς και ένα καταδρομικό με αντιαεροπορικές δυνατότητες για να μπορέσει να αντιμετωπίσει συγχρόνως το Ιταλικό Ναυτικό και την Αεροπορία. Το αίτημά του ικανοποιήθηκε από το Ναυαρχείο.

Η ναυμαχία της Καλαβρίας που ήταν και η πρώτη των δύο αντίπαλων στόλων στη Μεσόγειο μολονότι δεν επέφερε κανένα αξιόλογο αποτέλεσμα, είχε σοβαρή επίδραση στο ηθικό του Ιταλικού Ναυτικού σε βαθμό δυσανάλογο προς το επιτευχθέν αποτέλεσμα, γεγονός που επηρέασε το μελλοντικό τρόπο δράσης του. Στη συνέχεια του πολέμου το Ιταλικό Ναυτικό ποτέ δεν αντιμετώπισε με δική του πρωτοβουλία τα βρετανικά θωρηκτά ακόμα και στις περιπτώσεις που υπερείχε σε ισχύ.